

Gezonde klauw door sterk ras, goede voeding en droge omgeving

Huib en Ria Bor-Noordeloos

Uitdaging: geen reguliere geneesmiddelen (met name antibiotica) gebruiken

Probleem: klauwen

Novelty: Gezonde klauw door sterk ras, goede voeding en droge omgeving

Huib Bor wil eigenlijk geen antibiotica of andere reguliere diergeneesmiddelen meer gebruiken. Hij heeft ontdekt dat je dan als boer wel sterk in je schoenen moet staan. Er komt veel bij kijken als een boer alle reguliere geneesmiddelen helemaal wil verbannen van zijn bedrijf. Hij moet dan zelf uitzoeken wat wel werkt en hoe ver hij kan gaan in de zelfgenezing van koeien. Wanneer je als boer een dierenarts of medewerker van gezondheidsdienst of voorlichting vraagt hoe je klauwproblemen als een stinkpoot of mortellaro kunt voorkomen, adviseren ze in bijna alle gevallen voetbaden met formaline en kopersulfaat. Huib wil geen formaline gebruiken, omdat hij dat een gevaarlijke stof vindt. Het komt in de mest en daardoor op het land terecht, waar het de werking verstoort. Huib: "Het is een stof die er niet thuis hoort en die ik niet wil gebruiken."

Hoe gaat het met de klauwen?

Op dit moment zijn de klauwen gezond. Het bedrijf heeft bijna geen kreupele koeien. Zo is de situatie niet altijd geweest, want 3 of 4 jaar geleden had zijn veestapel behoorlijk last van klauwproblemen. Huib gebruikte toen voetbaden met formaline, maar twijfelde sterk of dit wel effect had. De ommekeer was een aantal jaren terug, toen hij op excursie was bij een collega biologische boer. Die hield de klauwen van de koeien gezond zonder voetbaden. Huib wilde hetzelfde en stopte van het ene op het andere moment met voetbaden. In 2002 had het bedrijf zeven koeien met been- en klauwaandoeningen, in 2003 twee en in 2004 geen.

2002	aantal
Kreupelheid	2
Mortellaro	1
Onbekend	1
Tussenteenwoekering (tyloom)	1
Zoolzweer	2

2003	Aantal
Mortellaro	1
Tussenklauwontsteking	1

Wat kwam voor voetenbaden in de plaats?

Meer aandacht voor voeding en verzorging

Dat klauwproblemen nauwelijks voorkomen op het bedrijf van Huib, staat niet op zichzelf. Er is duidelijk een verband met andere managementfactoren. Huib besteedt de laatste jaren veel meer aandacht aan voeding dan vroeger. "Voorheen dacht ik dat biologisch ruwvoer voor de koeien per definitie goed was, maar ik ben er achter gekomen dat juist een biologische boer hier de puntjes op de i moet zetten". Hij ontdekte dat je met voer veel kunt sturen en dat het van grote invloed is op de diergezondheid. Huib probeert nu de voeding te sturen met meer energie in krachtvoer en met meer bijvoeding, die bestaat uit vers gras en ruwvoer. Volgens Huib speelt meer mee: "De koe houdt de boer een spiegel voor. Als de boer goed geaard is, dan zijn de koeien dat ook, waardoor ze afvalstoffen goed kunnen afvoeren. Is dit niet het geval, dan hopen afvalstoffen zich op, onder andere

in de klauwen". Hieronder staan de belangrijkste veranderingen die Huib in zijn bedrijfsvoering doorvoerde in de afgelopen jaren.

Een koe die in het systeem past

Groter aandeel Jersey's in de veestapel

In 1996 is Huib begonnen met het inkruisen van de Amerikaanse Jersey. Hij zocht een koe met een goede voerefficiëntie en een sterk ras met weinig problemen. In 2005 is 60% van de veestapel met Jerseybloed ingekruist. De Jersey kruisingdieren kunnen beter overweg met lage krachtvoergiften dan de Holsteinkoeien. De melkproductie per koe is ca 1000 kg gezakt naar 6000 kg met een gemiddelde krachtvoergift van 600 kg. De enkele gevallen van kreupelheid komen meestal voor bij de Holstein koeien. De Jerseys hebben harde klauwen. Huib: "Het is voor mij duidelijk dat de Jersey koe beter binnen mijn bedrijfssysteem past, omdat hij minder aandacht vraagt. De koe is probleemloos voor wat betreft voeding en diergezondheid (vruchtbaarheid en klauwen). Mijn ideale koe is 25% Holstein en 75% Jersey, want hiermee benut ik van allebei de positieve eigenschappen: de hogere melkproductie van de Holsteiner en de betere voerefficiëntie en probleemloze productie van de Jersey."

Voeding

1. Maïsmeel in krachtvoer

Huib hanteert een systeem met veel ruwvoer uit enkel grasproducten en weinig krachtvoer. De veestapel heeft geen last meer van mortellaro of een stinkpoot. Heel af en toe komt een afwijkende klauwgroei of zoolzweer voor. De oorzaak van een kreupel koe ligt bij een hoog OEB overschot in het rantsoen in de herfst (met name zoolzweren door klauwbevangenheid). Dit komt bij zijn melktypische koeien (Holsteiners) voor, maar niet bij de Jerseykruisingen. De koeien krijgen maar weinig krachtvoer en dat past eigenlijk niet bij melktypische koeien. Door te weinig energie krijgen ze slepende melkziekte en worden vatbaarder voor lebmaagproblemen en bevangenheid. Mede hierdoor ontstaan zoolzweren. Het ureumgetal van de melk liep in de nazomer met gemak op naar de 50. De koeien waren natuurlijk dun op de mest, maar wilden het hooi aan het voerhek maar mondjesmaat vreten. Een belangrijke wijziging sinds 2004 is de samenstelling van de brok. Deze bestaat de hele zomer uit 80% maïsmeel voor het bestendig zetmeel en verder lijnzaadschilfers en krijt voor het hoge kaligehalte. Huib is niet gewend om eisen aan de brok te stellen. Voorheen liet hij dit over aan de veevoederadviseur. Meestal draaide het uit op een gewone A-brok, die niet speciaal is. De "nieuwe" brok, bestaande uit 100% biologische grondstoffen, bevat veel zetmeel. Volgens Huib moet je voer wel goed zijn, als je weinig voert. De zetmeelbrok past goed bij de lage krachtvoergiften. De prijs is er ook naar: € 32,-. In de zomer heeft Huib gemiddeld 1,5 kg brok gevoerd. De nieuwmelkte koeien krijgen krap 3 kg, de Jerseykruisingen zelfs 2,5 kg per dag. In juni was het ureum < 20, in juli 20-25 en in augustus 30-35. Eigenlijk hanteert Huib een flatfeeding, waardoor de conditie verbetert. Gevolg is een gelijkmatige conditiescore met weinig uitschieters.

2. Meer bijvoeding

In de nazomer en herfst steeg het ureumgehalte dan wel tot 40 à 50 en waren de koeien dun op de mest. Huib voerde in deze periode hooi of suikermaïsresten bij. Afgelopen jaar heeft hij ronde balen gemaakt van beheersland (1 juni-beheer) om bij te voeren. De koeien namen er in de zomer 3-4 kg ds van op, duidelijk meer dan van hooi. Verder heeft hij half augustus al een eiwitarme kuil opengemaakt. Door de extra bijvoeding kwam het ureumgehalte in de herfst dit jaar niet boven de 35. Ter

vergelijking: in 2003 deed Huib 3 dagen met 1 baal. Nu voert hij dus veel meer bij. Het vertaalt zich in een betere conditie en betere productie van de koeien.

3. Inschaarlengte

Een belangrijke verandering is dat de koeien in de zomer in langer gras worden ingeschaard. Het inschaarmoment ligt op 2,5-3 ton ds/ha. Soms is een perceel wel 6 weken leeg voordat de koeien erin gaan. Huib hoopt hiermee zijn eiwitbenutting en diergezondheid te verbeteren. Hij vindt dat je eigenlijk in de zomer de koeien moet "pesten" met hooi en in lang gras moet inscharen. Hierdoor blijft de lever van de koe gezond. Bij deze langere inschaarlengte blijven de koeien in het perceel tot het ongeveer kaal is. Als er de volgende keer toch gemaaid gaat worden, blijven wel eens meer grasresten staan. De inschaarlengte in de nazomer en herfst is wel korter, ongeveer 2 ton ds of richting winter soms 1 ton ds.

o **Droge klauwen**

Door bovenstaande aanpassingen en niet meer gebruiken van voetbaden verwacht Huib dat klauwproblemen uitgebannen zijn op het bedrijf. Vroeger gebruikte hij het voetbad 3 dagen lang, waarna hij halverwege het bad weer volledig ververste. Mogelijk is de ontsmettingsbak te vaak een besmettingsbak geweest. Met de voetbaden lopen de koeien door het water met formaline, waardoor de klauwen telkens weer nat worden. Met dit vocht/water is de kans groot dat infecties verspreiden. Door klauwen droog te houden krijgen aanwezige bacteriën geen kans om zich te ontwikkelen.

o **Niet meer preventief bekappen**

In het verleden bekapte Huib de koeien altijd zelf en wel preventief bij het droogzetten. Hier is hij mee gestopt, omdat hij het idee had dat meer bekappen leidde tot meer hoorn groei. Door de vezelrijke voeding en de droge klauwen was bekappen niet meer nodig. De hardere klauwen hebben ook te maken met het Jersey-ras. Huib bekapte alleen een koe als deze kreupel is. Meestal is dit één koe per maand en vaak zijn het dezelfde dieren (meestal Holsteiners). Afgelopen winter (2003/2004) had hij slechts twee koeien met een lichte mortellarobesmetting. Deze koeien zijn homeopathisch behandeld. 90% van de veestapel wordt niet meer bekapte en de overige 10% voor de helft aan de voorpoten.

De les

De les die Huib geleerd heeft, is:

1. zorgen voor goede vezelrijke voeding,
2. creëren van een droge omgeving en
3. inkruisen van een ras met betere klauwen.

Met deze voorwaarden hoeft Huib geen voetbaden te gebruiken en houdt hij de klauwen gezond door preventief bekappen.